

EKİM NÖBETİ (MÜNAVEBE=ROTASYON)

Tarımsal ürünlerin ekim deseni içerisindeki payını ürünün ticari değeri ve üretim maliyeti belirler. Toprak verimliliğinin korunması için ekim nöbeti uygulanması bir zorunluluktur. Hava koşullarının neden olabileceği verim kayıpları ve taban fiyatlarda ortaya çıkabilecek gelir kaybını en aza indirmek için ekim nöbeti, yumurtaların tamamının kırılmasını önlemek için aynı sepete konmamasına benzetilebilir. Ekim

nöbeti uygulamak, topraktaki organik madde miktarının artmasına katkıda bulunmakta ve tekrar pamuk ekildiğinde yüksek verim potansiyeli ve kârlılık sağlamaktadır. Sürekli aynı ürünün yetiştirildiği topraklarımızın fiziksel, kimyasal ve biyolojik yapısı bozulmakta, hastalık ve zararlılar nedeniyle ortaya çıkan ürün kaybı miktarı artmaktadır. Hatta Çukurova Bölgemizde pamuk örneğinde olduğu gibi üst üste tarımı yapılan ürün ekonomik olmaktan çıkabilmektedir.

Ekim nöbetine gereken önemi vermek için yararlarını bilmek gerekir.

Ekim nöbetinin yararları nelerdir?

Hastalık etmenlerinin azalması: Pamuk yetiştirilen bölgelerimizde en önemli hastalık olan *Verticillium* ve *Fusarium* solgunluğu üst üste pamuk tarımı yapılan tarlalarda çok tahripkar olmaktadır. Hastalığın konukçusu olmayan bitkilerin (buğday, mısır, yonca gibi) pamukla münavebeye sokulması hastalık şiddetini düşürmektedir. Örneğin, Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü'nde yapılan bir çalışmada, devamlı pamuk ekildiğinde bitkilerde % 49 oranında solgunluk hastalığı

görüldüğü halde, buğdaydan sonra ekilen pamuklarda solgunluk hastalığına yakalanan bitki oranının % 6'ya, mısırdan sonra pamuk ekildiğinde % 2'ye düştüğü belirlenmiştir. Ekim nöbeti uygulanan tarlalarda pamuk ekilişlerinde fide kök çürüklüğü etmenlerinin neden olduğu fide kurumaları da önemli oranda azalmaktadır. Üst üste buğday ekilişleri sonucu başta kök hastalıkları olmak üzere hastalık etmenlerinde artış görülmekte, verim azalışları ortaya çıkmaktadır. Keza son yıllarda mısırdan ortaya çıkan hastalık etmenlerinin yaygınlaşmasında da ekim nöbeti yapmaksızın mısır tarımı yapılmasının etkisi söz konusudur.

Besin elementlerinden yararlanma: Ekim nöbeti sisteminde yer alacak bitkilerin kök yapısına bağlı olarak besin maddeleri daha dengeli kullanılır.

Bazı bitkiler (baklagiller) köklerindeki nodoziteler yardımıyla havadaki serbest azotu toprağa bağlayarak toprağı bitki besin elementleri yönünden zenginleştirir.

Yabancı otlarla mücadele: Ekim nöbeti uygulaması yabancı otların yoğunluklarının azaltılması yanında topraklarımızda herbisit (yabancı ot ilacı) birikimini ve aynı ürünlerde aynı herbisitlerin kullanımının neden olabileceği yabancı otlardaki herbisitlere karşı dayanıklılık oluşumu riskini engelleyecek veya geciktirecektir. Bu nedenle yabancı otlarla mücadelede çapalama ve ilaçlı mücadeleye ek olarak münavebeden de yararlanmalıyız.

Zararlı böceklerin etkisi: Üreticiler tarafından uygulanan tarım sistemleri herhangi bir böcek türü için daha uygun besinler ortaya koyabilir veya besini daha uygun hale getirebilir, daha çok miktarda besin sağlayabilir ya da bütün mevsim boyunca uygun konukçu bitkileri ortaya koyabilir. Sonuçta uygulanan tarım sistemi böceklerin yoğunluğunu ve dağılımını doğrudan etkiler. Özellikle monofag (bir bitki türüyle veya akraba bitki türleriyle beslenen) böcek türleri için (Örnek: Pembekurt) ekim nöbeti uygulamak çok önemli bir mücadele yöntemidir.

Yukarıda yararlı yönleri belirtilen ekim nöbeti uygulamasında bazı noktalara dikkat edilmesinde yarar vardır. Her şeyden önce ekim nöbetinde daha fazla gelir sağlayacak ürünlere yer verilmelidir. Ekim nöbeti sistemine girecek ürünlerin iyi ve istikrarlı bir pazara sahip olması istenir. Uygulanacak ekim nöbetinde yer alacak ürünlerin seçiminde arazi

Yukarıda yararlı yönleri belirtilen ekim nöbeti uygulamasında bazı noktalara dikkat edilmesinde yarar vardır. Her şeyden önce ekim nöbetinde daha fazla gelir sağlayacak ürünlere yer verilmelidir. Ekim nöbeti sistemine girecek ürünlerin iyi ve istikrarlı bir pazara sahip olması istenir. Uygulanacak ekim nöbetinde yer alacak ürünlerin seçiminde arazi

Yapısı önem taşımaktadır. Kış aylarında su tutan arazilerde münavebe bitkisi olarak mısır, susam, soya gibi yazlık ürünler yetiştirilmelidir. Bitki koruma sorunlarının (hastalık, zararlı, yabancı ot) önemli olduğu bölgelerde pamuk ile yapılacak münavebede buğday gibi kışlık ürünlere yer verilmelidir.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda ekonomik dengeleri koruyan aşağıdaki ekim nöbeti sistemleri önerilmektedir:

- 1 Yıl buğday-3 Yıl pamuk
- 1 Yıl mısır-2 Yıl pamuk
- 1 Yıl pamuk-1Yıl buğday+soya
- 2 Yıl pamuk-1 Yıl buğday+soya
- 2 Yıl pamuk-2 Yıl yonca
- 2 Yıl pamuk-1 Yıl mısır
- 1 Yıl soya- 2 Yıl pamuk